

Literatuur uit het Documentatiecentrum Vlaams-Brabant met betrekking tot versterkt erfgoed

n.a.v. de studiedag 'Van donjon tot ravelijn. Onderzoek naar en omgang met versterkt erfgoed in Vlaams-Brabant' op zaterdag 7 oktober 2023 | Vaartstraat 24, 3000 Leuven

<https://docvlaamsbrabant.limo.libis.be>

Berkers M. e.a., "Châteaux à motte des anciens Pays-Bas méridionaux: un état de la question après quinze ans de silence", in: Ettel P. e.a. (eds.), *Bilan des recherches en castellologie: actes du colloque international de Houffalize Belgique 4 - 10 septembre 2006*, Caen, 2008, 21-32 (*Château Gaillard Etudes de Castellologie médiévale*, 23)

Borremans R., "Archeologisch onderzoek van de Burchtheuvel van Burgh, te Bever", *HOLVEO*, 7/1, 1979, 1-14

Breda K., De Clercq L. en De Gryse J., "Kasteel van Beersel: een evaluatie na de eerste restauratiefase", *M&L*, 31/1, 2012, 50-68

Caes W. e.a., *Het verdwenen slot van Roost: Een uniek kasteel in het hertogdom Brabant*, Haacht, HAGOK, 2016

Callebaut D., "De tafelrondmote op de warande te Diest", in: *Varia IV*, 1 Brussel, Nationale dienst voor opgravingen, 1982, 6-18 (*Archaeologia Belgica*, 250)

Claes B. en Degryse H., "Castrale mottes in het noordwesten van Vlaams-Brabant, in: *Archeologie 2006. Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant*, Leuven, Provincie Vlaams-Brabant, 2006, 27-32

Claes B. en Meganck M., "Les mottes castrales en région bruxelloise", in: Dewilde M., Eryvynck A. en Becuwe F. (eds.), *Cenulae recens factae: een huldeboek voor John De Meulemeester*, Gand, Academia press, 2010, 105-120 (*Nova Monasterii*, 10, 2010)

Coeck A., "De Aurelianus- of Orleanstoren te Aarschot", *Het Oude Land van Aarschot*, 13/2, 1978, 63-67

Colen C. e.a., "Het archeologisch onderzoek van het Mgr. Ladeuzeplein te Leuven", *Brabantse Folklore*, 1989, 201-262 en 298-344

Combaz P., *Les premiers remparts de Louvain*, Bruxelles, Vromant, 1891

De Bois D., "Het kasteel van Huldenberg: van feodale burcht tot landelijke herenwoning", *Huldenbergs Heemblad*, 2/2, 1983, 52-67

De Damseaux E., *Les châteaux*, Mons, Dacquin, 1875

De Loë A. en Saintenoy P., *Le Sénéca-berg de Borght lez-Vilvorde (Brabant)*, Bruxelles, Vromant, 1893

De MAegd C., "De conservatie van de donjon van de heren van Meldert te Hoegaarden: een evaluatie", *M&L*, 3/4, 1984, 33-41

De Maegd C., "De Janseniustoren te Leuven", *M&L*, 6/2, 1987, 12-32

- De Maeyer W., "Het archeologisch onderzoek naar de burcht van Halle", *Hallensia*, 26/2, 2004, 40-44
- De Maeyer W., "Het archeologisch onderzoek naar de burcht van Halle", *Hallensia*, 26/2, 2004, 40-44
- De Meulemeester J., "Castrale motten in België", in: *Miscellanea archaeologica in honorem H. Roosens*, Brussel, Nationale dienst voor opgravingen, 1983, 199-226 (*Archaeologia belgica*, 255)
- Deneef R. en Wijnant J., "Dilbeek (Dilbeek): Sint-Alenapark", in: Deneef R. (red.), *Historische tuinen en parken van Vlaanderen, Inventaris Vlaams-Brabant, Pajottenland - zuidwesten van Vlaams Brabant*, Brussel, Vlaamse overheid - Agentschap R-O Vlaanderen - Onroerend Erfgoed, 2005, 27-33
- Deneef R. en Wijnant J., "Dilbeek (Groot-Bijgaarden): Kasteel van Groot-Bijgaarden", in: Deneef R. (red.), *Historische tuinen en parken van Vlaanderen, Inventaris Vlaams-Brabant, Pajottenland - zuidwesten van Vlaams Brabant*, Brussel, Vlaamse overheid - Agentschap R-O Vlaanderen - Onroerend Erfgoed, 2005, 60-66
- Deneef R., Paesmans G. en Wijnants J., "Diest: De 19de-eeuwse verdedigingsgordel", in: Deneef R. e.a., *Historische tuinen en parken van Vlaanderen. Inventaris Vlaams-Brabant: Hageland-Noordoosten van Vlaams-Brabant: Aarschot, Begijnendijk, Bekkevoort, Boortmeerbeek, Diest, Haacht, Keerbergen, Rotselaar, Scherpenheuvel-Zichem, Tremelo*, Brussel, Vlaamse overheid - Agentschap R-O Vlaanderen - Onroerend Erfgoed, 2007, 116-120 (*M&L Cahiers*, 14)
- Depraetere D., "Het onzichtbare verleden beleefbaar maken: de inrichting van het historische buurtpark De Heerlyckheid van Roost in Haacht", *M&L*, 39/1, 2020, 54-70
- Doperé F. en Corens K., *Huizen in torens: de Zichemse Maagdrentoren en andere donjons*, s.l., Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, 2002
- Doperé F. en Lodewijckx M., "Tienen. De middeleeuwse stadsmuur aan de Borggracht", *Mededelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring voor Leuven en omgeving*, 18, 1978, 57-116
- Doperé F. en Ubregts W., *De donjon in Vlaanderen : architectuur en wooncultuur*, Leuven, Universitaire pers Leuven, 1991 (*Acta archaeologica Lovaniensia. Monographiae*, 3)
- Doperé F., "Steenokkerzeel, Het Hamkasteel. Uitzonderlijk type van middeleeuwse woontoren met hoektorens", in: Bergman A. (ed.), *Brabantse bouwmeesters: het verhaal van de gotiek in Vilvoorde en omgeving*, Leuven, Provincie Vlaams-Brabant, 26-30.
- Doperé F., *Middeleeuwse burchttypen in Oost-Brabant*, Leuven, Opbouwwerk Interleuven, 1986
- Doperé F., *Militaire architectuur: middeleeuwse burchttypes en stadsversterkingen in Oost-Brabant*, s.l., s.d.
- Doucet B., *De donjon van de heren van Meldert*, Brussel, Koning Boudewijnstichting, 1986
- Dumont G.H. (ed.), *Burchten en kastelen van België*, Brussel, Historia, 1972-1979 (10 delen)
- Eerdekens T. e.a., "Boerenschansen in de Kempen: opmerkelijk erfgoed uit de Tachtigjarige Oorlog", *M&L*, 38/2, 2019, 33-52
- Ervynck A. (ed.), *De Burcht te Londerzeel: bewoningsgeschiedenis van een motte en een bakstenen kasteel*, Zellik, Instituut voor het Archeologisch Patrimonium, 1994 (*Archeologie in Vlaanderen. Monografie*, 1)
- Everaert L., "De burcht van de hertogen van Brabant", *De Horen*, 1/8, 1974, 187-201
- Franssens M., *Het feodaal kasteel van Beersel*, s.l., 1992 (*Streekstudies Zenne, Zuun en Zoniën*, 92/93)
- Geeroms D., "Het hof ten Steene", *Berla*, 141, 2022, 31-49
- Genicot L.-F. (ed.), *Burchten en hoevekastelen*, Brussel, Vokaer, 1976

Gheyle W. en Bourgeois I. (eds.), *Vergeeten linies: militair erfgoed binnen de Antwerpse fortengordels op luchtfoto en lidar: III*, Antwerpen, Provincie Antwerpen, 2018

Herremans D., "De hoeve en het kasteel van Hoen te Rummen – Het bouwhistorisch en bouwtechnisch onderzoek – deel 1: Bouwhistorisch onderzoek", *Limes Gatia*, 15/2, 2006, 96-105

Heyvaert B. e.a., *Archeologisch onderzoek Borchtsite Opwijk (prov. Vlaams-Brabant). Basisrapport - juli 2009*, Group Monument, 2009

Jannes D., *Diest, garnizoens- en vestingstad 1830-1914*, Brussel: Koninklijke Militaire School, 1990 (licentiaatsthesis Sociale en Militaire Wetenschappen)

Kardux T., "Archeologisch onderzoek van het Hof van Nedergem te Epepegem", *De Semse*, 4/1, 1988, 1-13; 4/3, 1989, 6-13 en 5/3, 1990, 3-13

Kardux T., *Epepegem in de middeleeuwen: de burchten en ridders van Nedergem, sporen van de Grimbergse oorlog : wat aarde bewaarde*, Epepegem, Kardux, 2011

Keijers D. M. G., *Studieopdracht naar een archeologische evaluatie en waardering van 7 schansen. Provincies Limburg en Vlaams-Brabant. RAAP-rapport 1977*, RAAP, Weesp, 2009

Keijers D.M.G., *Archeologisch onderzoek naar de kasteelsite van Roost (gemeente Haacht, provincie Vlaams-Brabant)*, RAAP, Weesp, 2014

Lauwers J., "Kasteel Van Perk Was Ooit Een Middeleeuwse Waterburcht", *Midden-Brabant*, 15/1, 2000, 25-32

Lauwers J., *Geschiedenis van het kasteel Ter Ham te Steenokkerzeel*, Steenokkerzeel, Faber, 1997

Le Château de Beersel, Bruxelles, Jacobs, s.d.

Lelarge A., *Bruxelles, l'émergence de la ville contemporaine: la démolition du rempart et des fortifications aux XVIIIe et XIXe siècles*, Bruxelles, CIVA, 2001

Licoppe C. e.a., *De eerste omwalling van Brussel*, Brussel, Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Directie Monumenten en Landschappen, 2001-2005

Loix F., "Uit "Den Diestenaer" van 17 juni 1843", *Oost-Brabant*, 17/3, 1980, 225

Lombaerde P. (ed.), *Antwerpen versterkt: de Spaanse omwalling vanaf haar bouw in 1542 tot haar afbraak in 1870*, Antwerpen, UPA, 2009

Lombaerde P., "De utopie voorbij: Scherpenheuvel en Richelieu", *Leidschrift: historisch tijdschrift*, 33/1, 2018, 37-54

Lombaerde P., "Modèles d'architecture fortifiée aux Pays-Bas et dans le Nord de la France (du 15e au 18e siècle)", in: *Septentrion: villes fortes entre mer du Nord et Meuse: patrimoine urbain et projets durables*, Parijs, Somogy, 2007, 113-119

Lombaerde P., "Piramides aan de voet van de Spaanse omwalling van Antwerpen: hoogstandjes van steensnede uit de 16de eeuw", *M&L*, 38/3, 2019, 6-23

Maagdentoren, extra-nummer van *M&L*, 2015

Martens P. en Snaet J., "De Mariale bedevaartskerk van Scherpenheuvel. Een onderzoek naar dynastieke relaties en de verspreiding van ontwerpen en denkbeelden over architectuur.", *Bulletin KNOB*, 98/5-6, 1999, 214-225

Martens P., "La défense des Pays-Bas et l'architecture militaire pendant la régence de Marie de Hongrie (1531-1555)", in: Federinov B. en Docquier G. eds.), *Marie de Hongrie. Politique et culture sous la Renaissance aux Pays-Bas*, Musée royal de Mariemont, Morlanwelz, 2008, 90-105

- Martens P., "Planning Bastions: Olgiati and Van Noyen in the Low Countries in 1553", *Journal of the Society of Architectural Historians*, 78/1, 2019, 25-48
- Meskens M., *Het domein de Burcht : een historische studie*, Londerzeel, Heemkundige kring St.-Kristoffel, 1983
- Minnen B. en Ackermans C., "De historische betekenis van het Hof en de donjon Ter Heiden te Rotselaar", *HOGT*, 33/3, 2018, 265-277
- Minnen B., "Een middeleeuwse motte aan de Laak te Werchter-Tremelo", *HOGT*, 21/3, 2006, 218-225
- Minnen B., "Middeleeuwse nederzettingvormen langs Demer en Dijle. Het verdwenen dorp en de burcht van Andresbrugge/Andesbrucken (Hansbrug) in de Vita en Adventus van Landoald (980-990) en het ontstaan van Haacht en Keerbergen", *HOGT*, 32/3, 2017, 220-245; 33/1, 2018, 4-22 en 33/2, 2018, 136-150
- Moria R., *De Spaanse citadel: de vesting Zoutleeuw in de 17de en 18de eeuw*, Zoutleeuw, Vrienden van Zoutleeuw, 2005
- Nijs C. (ed.), *Van kanonskogel tot strandbal: 60 jaar Halve Maan Diest*, Leuven, Provincie Vlaams-Brabant, 2004
- Opsteyn L., "Grote vondsten uit de Kleine Gete", *Brabantse Folklore*, 289, 1996, 3-126
- Pauwels D. en Doperé F., "De Demer gedomineerd: de heer van Rivieren en zijn middeleeuwse woontoren in Gelrode", *M&L*, 31/1, 2012, 22-34
- Piens J., "Muren vol verhalen: historische muurschilderingen, graffiti en opschriften in de forten rond Antwerpen", *M&L*, 39/5, 2020, 47-61
- Reygel P. en Wesemael E., *Eindverslag Zoutleeuw, project 'Ravelijn'. Een ingreep in de bodem vanuit wetenschappelijke vraagstelling*, ARON bvba Archeologisch Projectbureau, Tongeren, 2022
- Roobaert B., "De "vesting" van Wannaken", *HOLVEO*, 22/2, 1994, 128-138
- Roobaert B., "Twaalfde-eeuwse versterkte sites in Bellingen, Bogaarden en Heikruis", *HOLVEO*, 33/4, 2005, 275-287
- Roosens B., "De citadel van Zoutleeuw", in: *Varia IV*, 1 Brussel, Nationale dienst voor opgravingen, 1982, 19-29 (*Archaeologia Belgica*, 250)
- Ryssaert C. e.a., *Archeologische evaluatie en waardering van de Spaanse citadel (Zoutleeuw, provincie Vlaams-Brabant)*, Antwerpen, Antea Belgium, 2013
- Ryssaert C. en Lisson J., "De Spaanse Citadel in Zoutleeuw: van middeleeuws gehucht tot een vroegmodern militair bolwerk", *M&L*, 36/6, 2017, 25-38
- Schroyen H. en Dekoning I., "De hoeve en het kasteel van Hoen te Rummen – Het bouwhistorisch en bouwtechnisch onderzoek – deel 2: Bouwtechnisch onderzoek", *Limes Gatia*, 16/1, 2007, 15-22
- Sermon A., "Een middeleeuwse versterking op de Halleweg", *Hallensia*, 35/1, 2013, 33-39
- Sevenants W., "De Everberg te Everberg: een middeleeuwse ringwalversterking", *Curtenberg*, 21, 2012, 18
- Sevenants W., "De kasteelsite Butsel in Boutersem", *M&L*, 31/2, 2012, 54-65
- Sevenants W., *Een archeologische evaluatie en waardering van de site Butsel te Boutersem (provincie Vlaams-Brabant): TRIHARCH onderzoek & advies*, Brussel, Vlaamse Overheid. Agentschap R-O Vlaanderen. Onroerend Erfgoed, 2009
- Sleutel en verdediging van een stad : Brussel en haar geschiedenis*, Brussel, Gemeentekrediet van België, 1984

- Speuren naar sporen: het onderzoek van monumenten met het kasteel van Horst als case*, Herkenrode, Erfgoed Vlaanderen, 2001
- Stevens F. E., "Diest, Brabantse stad, Belgisch bolwerk (1835-1914)", *Gemeentekrediet van België*, 1978, 249-268
- Theys C., "Oude verdedigingsmiddelen en toevluchtsoorden tussen Zenne en Zoniën", *Eigen Schoon en de Brabander*, 43/5-6-7-8, 1960, 262-271
- Van der Eycken M., *Geschiedenis van Diest*, Diest, Stadsbestuur Diest, 1980, 277-294
- Van Hasselt R., "De stadsverdedigingswerken van Leuven. De oudste stadsmuur", *Mededelingen van de geschied- en oudheidkundige kring voor Leuven en omgeving*, 1, 1961, 88-97 en 132-143
- Vande Putte G., "De vrijheidsvesten van Overijse", *Zoniën*, 8/3, 1984, 207-219
- Vandegehuchte, C., *Bouwkundige historische inventaris van het Prinsenkasteel te Grimbergen*, Tessengerlo, Studiebureau Archeologie en Monumentenzorg, 2000
- Vanderbeeken G., "De gracht voor de Leuvense stadsmuur langsheen de Vital Decosterstraat", *Mededelingen van de geschied- en oudheidkundige kring voor Leuven en omgeving*, 12, 1977, 93-103.
- Vandesande J., "Oude burcht-toponiemen te Haacht", *Eigen Schoon en de Brabander*, 66/1-2-3, 1983, 53-76
- Vandesande J., "Roost, een historisch en archeologische studie van het voormalige kasteel van Roost te Haacht", *Eigen Schoon en de Brabander*, 67/7-12, 1984, 249-280 en 413-458
- Vandormael H., *Kasteel van Gaasbeek*, Brussel, Gemeentekrediet van België, 1988
- Verbesselt J., "Burchten en ... mottekastelen", *Eigen Schoon en De Brabander*, 86/11-12, 1993, 391-408
- Verbesselt J., "Castrum - Castellum - Borch - Kasteel", *Eigen Schoon en de Brabander*, 78/7-8-9, 1995, 243-262
- Verbesselt J., "De borch en de borchkerk van Asse", *Ascania*, 31, 1988, 144-151
- Verbesselt J., "Grote domeinen en borchten in Brabant", *Eigen Schoon en de Brabander*, 36/3-4, 1953, 67-85
- Vermeulen L. en Bleys J., "De Motte te Ternat in historisch landschappelijke context", *Eigen Schoon en de Brabander*, 94/1, 2011, 91-116
- Wijnants M., "De poorten van de Warande rond 1750", *De Horen*, 15/4, 1988, 122-132
- Willaert R., "Het Fort Blanpain op de Ketelheide", *Zoniën*, 11/3, 1987, 197-200
- Wouters M., "Archeologische onderzoeken in de vesting Gordel van Zoutleeuw", in: *Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant 2022*, Leuven, Provincie Vlaams-Brabant, 2022, 8-12